Rejtő Jenő

Csontbrigád

adamo books kiadó

Rejtő Jenő

Csontbrigád

Kiadó: Adamo Books Kft.

http://adamobooks.com

Felelős kiadó: ADAMO BOOKS KFT. ügyvezetője

Copyright © ADAMO BOOKS KFT.

Budapest, 2021

ISBN: 978-963-453-793-9

adamo books kiadó

Tartalomjegyzék

Első fejezet	4
Második fejezet	11
Harmadik fejezet	30
Negyedik fejezet	40
Ötödik fejezet	49
Hatodik fejezet	59
Hetedik fejezet	72
Nyolcadik fejezet	83
Kilencedik fejezet	107
Tizedik fejezet	127
Tizenegyedik fejezet	143
Tizenkettedik fejezet	154
Tizenharmadik fejezet	166
Tizennegyedik fejezet	174
Tizenötödik fejezet	186
Tizenhatodik fejezet	203
Tizenhetedik fejezet	209
Tizennyolcadik fejezet	217
Tizenkilencedik fejezet	231
Huszadik fejezet	255
Huszonegyedik fejezet	262
Huszonkettedik fejezet	272

Első fejezet

A tábori pap hátrahőkölt, amikor meglátta a halálraítéltet néhány perccel a kivégzés előtt a katonai ügyészség fogházának egyik cellájában.

Ilyet még nem látott a világ!

Ott ült a halálraítélt talpig frakkban! Kissé részeg is volt, ezenfelül egy fehér virágot viselt a gomblyukában, és vastag havanna szivart füstölt, miközben bóbiskoló szemmel fütyörészett.

Ez egy furcsa halálraítélt!

Délután például kisétált a városba, gőzfürdőbe ment, ahol megfürdött. Később egy jó polgári kávéházban uzsonnázott, aztán elolvasta a lapokat, estig römit játszott, és mert a kivégzésig még néhány órányi ideje volt, elnézett az Ambassadeur néven közismert, előkelő mulatóba.

A halálraítélt itt nyolcfogásos vacsorát evett, és melléje Ibéria vérsmaragd-színű, súlyos borai közül választott egy palackot, abból a történeti múltnak megfelelő évjáratból, amely talán az inkvizíció menekülő eretnekeivel érkezett Afrikába.

Mivel a halálraítéltek – különösen a kivégzést megelőző napon – nem kapnak eltávozásra engedélyt, hogy römit játsszanak, és felkeressék valamelyik jó hírű mulatót, tehát úgy érzem, hogy az eset magyarázatra szorul.

Az esemény elsősorban Hausier vicomte felületességére vezethető vissza, aki fiatal kora ellenére a Titkos Szolgálathoz beosztott hadnagy volt.

A halálraítélt Henry Fécamp kivégzése előtti napon Poncet ezredes magához kérette a vicomte-ot:

– Ön megbízást kap, hogy Fécampot, mint egy kémszervezet tagja, látszólag elszöktesse. Hitesse el, hogy osztozni akar vele az eldugott irattáska árában. Ugyanis ez az ember igen fontos

iratokat elrejtett. Azt hiszem, ismeri az esetét... – Hogyne, Fécamp megölt egy századost és a sofőrjét, elrabolta a táskájukat, és nem tudják, hol dugta el.

– Nos, ha Fécampot agyonlövik, akkor nem tudjuk meg soha, hogy a táskát hová rejtette. Fontos hát, hogy kivégzése előtt még egy kísérletet tegyünk. Ön majd mint kém látszólag elszökteti.

– Értem, mon colonel...

Az ezredes elmagyarázta a gondosan elkészített tervet. A Titkos Szolgálatnak igazán nem túlságosan nehéz feladat egy fogoly elszöktetése a katonai fogházból.

Másnap az ezredes bevezetett Fécamp cellájába egy polgári ruhás egyént. A polgári ruhás egyén Hausier vicomte, a Szolgálat tisztje volt.

– Ez az úr ügyvéd – mondta Poncet. – Párizsban élő nagybátyja, André Fécamp kérvényére engedélyeztük, hogy a család nevében feljegyezze az ön végső rendelkezéseit vagyontárgyairól, ha bír ilyenekkel.

– Köszönöm, ezredes úr – felelte a 63-as.

Az ezredes elment.

– Hát kérem – kezdte a látogató –, én egy üzleti ügyben jövök... Megbízóm Európa első hírszerzője. Pénzünk, összeköttetésünk szinte korlátlan.

– Igazán?

– Szavamra. Közlöm önnel, hogy kegyelmi kérvényét elutasították. Ezt holnap kihirdetik maga előtt, és holnapután...

– Főbe lőnek. Nem is vártam mást – felelte Fécamp, és megállapította, hogy az ügyvéd fehér kesztyűjén, a jobbon, amelyik az aktatáskán hever, *fekete csík vonul a belső oldalán, a tenyérrészen. Ez a kard markolatától van!* A Titkos Szolgálat tisztje elfelejtett civil kesztyűt beszerezni. Most már a fogoly is tudta, hogy ez az ember, aki szemben ül vele, *nem hírszerző, hanem a Szolgálat embere.*

– Ha ön megígéri, hogy az ellopott iratok vételárát ötven százalékban elfelezi… akkor én megmentem.

„Ez nem valami ügyes tiszt” – gondolta Fécamp.

Nyomban tudta, hogy ha szökése után a táskát kiszolgáltatja, akkor azonnal elfogják, és főbe lövik… Ami így is megtörténik.

– Hogyan? – kérdezte látszólag kíváncsian.

– Amikor felvezetik, hogy az elnök határozatát kihirdessék, az emeleti folyosón, ahol a lépcsőház előtt fordul, füstbombát dobunk el. Maga ugorjon be a 171-es tárgyalóba. Embereim ott kibontották a falat az iratszekrény mögött, és a résen keresztül egy kis udvarra ér. Ott várom én…

Fécamp gondolkozott.

– Ötven százalék sok. Mi marad nekem az árból?

– Hát… legyen harminc…

– Hát jó.

Másnap délelőtt minden előírásszerűen történt. Fécampot felvezették a tárgyalóba, ahol egy hadbíró kihirdette a köztársaság elnökének elutasító határozatát.

– Megértette, amit olvastam?

– Si, Monsieur general! – felelte katonásan.

Elvezették.

A többi már simán ment.

Forduló… füstbomba… tárgyaló… kisudvar… A kisudvarban két ember várt rá, és a csatornán át, valahol a villanegyednél feljöttek vele az úttestre. „Szabad” volt. Egy nagy, csukott autóba ültek.

Úriasan berendezett villába vezették, ahol az „ügyvéd” várta.

– Nos? Intézkedjék – mondta hűvösen. – Korlátlan eszközökkel rendelkezünk.

– Nagyon helyes.

– Elsősorban mi a teendő?

– Polgári ruhára van szükségem. Találkoznom kell valakivel.

Délután Fécamp a Regent Kávéházban uzsonnázott, elolvasta a lapokat, és ebben az sem zavarta, hogy előzőleg parókát és

bajuszt tettek rá. Mintha attól tartanának, hogy üldözik a szökött foglyot. Távolabb ült az „ügyvéd”. A ház körül minden lépésnél polgári ruhás rendőrök cirkáltak. Két órakor az elítélt, akinek bőven adtak pénzt, amennyit csak kért, ellátta magát Lucky Strike cigarettákkal, és Maraschino likőrt ivott. Később a pincér odalépett hozzá, és azt mondta:

– Van itt egy vendég, aki szeretne römizni... Ha ön is játszana, Monsieur...

– De mennyire játszanék!„Megvan” – gondolta Hausier vicomte, az „ügyvéd”.

„Megvan!” – gondolta a ház előtt sétálgató néhány szakasz detektív. Ez volt a jel! Römizni hívják! És játék örve alatt beszélnek.

Fécampot egy vörös hajú, pápaszemes gyorsfényképészhez vezették, bizonyos Egon Jörgenshez, aki Svédországból származott.

– Nevem Egon Jörgens, tízlapos römit szeretnék játszani. Hárommal kopogunk.

A takarítónő, aki, ha nem járt női ruhában, akkor főfelügyelő volt a kapitányságon, e rejtélyes szavaknak nagy jelentőséget tulajdonított. Mindenesetre továbbra is a közelben sepregetett.

– Alap? – kérdezte a vörös fényképész, amikor már játszottak.

– Ahogy parancsolja.

Fécampnak jó lapja volt.

– Nem játszom túl magas téttel, kicsi a jövedelmem, csak keveset veszíthetek.

– Nekem sincs sok vesztenivalóm – felelte Fécamp, és látta, hogy römi, de miért ne kapjon némi állami segélyt a fényképész. Eldobott egy jó lapot.

– Römi vagyok – szólt igen izgatottan Jörgens.

– Érdekes! Két zsoli ellen.

– Érdekes.

Este hétig játszottak. Közben a főfelügyelő ötször telefonált a felettesének. Négy órakor megjött a kapitányságra a sürgős

válasz Stockholmból: „Egon Jörgenst húsz évvel ezelőtt bigámiáért körözték. Ügye elévült. Anyja neve Marie Jörgens.”

A vörös fényképésznek kipirult az arca. Zilált hajjal és félrecsúszott nyakkendővel játszott, lihegve, izgatottan…

Folyton nyert. Fécamp százéves olasz vermutot ivott, és veszített. Este hét órára járt.

– Uram! Most mennem kell – szólt Fécamp. – Dupla vagy semmi. Háromszáz frankot veszítek.

„Egy játszma hatszáz frankban! Nagy szó, ha valaki fényképész. De a pasas nem tud játszani” – gondolta Jörgens, és vörös, kuszált haját rendezgette.

– Hát jó.

Fécampnak ritka szerencsés lapja volt. Kiosztáskor nyert! Csak le kellett teríteni. Azonban ő lassan eldobálta a legjobb kártyáit.

A fényképész kigombolta a gallérját. Közben a szemüvege eltűnt, és nem találta. Időnként felkavarta a kávéját egy kiflivel, de nem ivott és nem evett, majd a kiflit a felső zsebében helyezte el, a töltőtolla szomszédságában. A cipőjébe morzsa hullhatott fentről, mert fájt a lába… szúrta valami, de nem bánta… Most…

– Römi! – kiáltotta rekedten, és feldöntötte a kávét.

– Uram, nyert – szólt Fécamp, és átadta a háromszáz frankot. A vörös fényképész fixírsótól sárgult ujjai remegtek, amikor elvette, de mosolygott erőltetett tréfával:

– Kivégeztem magát.

– Igen!… Hm… Ilyesmiben is jó egy kis tréning.

Odament az „ügyvédhez”, és a fülébe súgta:

– Mehetünk.

– Hová? – kérdezte az türelmetlenül.

– Este a Planéta étteremben lesz az, akit ide vártam. Ott kell találkoznunk.

Elsősorban elmentek frakkot szerezni. A vörös fényképész ezalatt hozzálátott, hogy a cipőjét lehúzza, mert nagyon fájt a lába. De ebben megakadályozták.

– Azonnal kövessen! – mondta erélyesen a takarítónő, és egy revolvert fogott rá. Mire felocsúdott, a főpincér megbilincselte, és vitték! A katonai ügyészségen őrizetbe vették. A zárkában először sírt, később elájult, végül levette a cipőjét, és ekkor kiderült, hogy a törött szemüvegén tiport eddig. Az üvegszilánkok összevagdalták a lábát.

Közben Fécamp végigszívta a szivart. Körülnézett a vidáman zsongó Ambassadeur mulatóban, aztán ásított, és megnézte az óráját. Fél öt volt.

Sietve felállt, és odament Hausier-hez.

– Uram! Hajnali fél öt.

– Igen? – kérdezte a civilnek álcázott tiszt. – Hol késik az ön embere?

– Nem tudom, de öt órakor kezdődik a kivégzésem, és nem szeretném, ha elkésnék – nagyot szippantott a szivarjából. Azután odaintette a pincért: – Menjen le a kapuba, szólítsa meg az első járókelőt, és közölje a felügyelő úrral, hogy az autó álljon elő. Álmos vagyok. Itt az idő, hogy örök nyugalomra térjek. Ez a magáé, fiam.

És odadobta a zsebóráját.

Két perc múlva, egy üveg pezsgővel és egy doboz havanna szivarral felszerelve robogott a rabszállító autón a katonai fogház felé. Halkan dúdolt.

Virradt, és idehallatszott egy hajótülök búgása. Csörgő bakancsléptek közeledtek egyforma ütemmel.

Klipp-klapp. Klipp-klapp.

Jönnek! Az elítélt felállt, lehúzta ráncolódó mellényét, és megigazította a fehér nyakkendőcsokrot. A feje szórakozottan fordult, mintha tükröt keresne a cellában. Ezen mosolygott.

Klapp!

A cella előtt ledobbant az escorte utolsó lépése. Nyílt az ajtó, és belépett egy főhadnagy.

– Egzekúcióhoz! En avante!

A frakkos egy nagy lépéssel az őrjárat közepére állt. Elindultak.

Klipp-klapp. Klipp-klapp.

Krémszínű derengés terjedt lassan a nap érkezését jelentve, és egy lélekharang szomorú csilingelése muzsikált. Mentek.

Klipp-klapp. Klipp-klapp.

A boltozatos folyosó homályából a forduló végén egy ajtó bukkant elő. Mintha képkeret lenne: mögötte, az első napsugarak kévéjében, fekete asztalnál komoly tisztek ültek, mozdulatlanul várakozva a fegyház udvarán.

A lélekharang szólt...

Hetedik fejezet

1.

Ezen a végzetes reggelen elindult a különös dráma. Az *ébresztő* után kezdődött…

Trombita…

Fécampnak minden tagja fájt, de felszedelőzködött. Hajnali sorakozó volt. Ha most nem bírja, akkor elveszett ember. Aki rosszul végzi a munkát, azt verik, gyötrik, újabb büntetést kap, dolgozik, és így gördül gyorsan a halál felé: munka és büntetés halmozódó nehézségeivel küzdve. Grison káplár és Magiron őrmester különösen gyűlölték a 63-ast, de eddig nem sikerült a büntetéstől leromló állapot harapófogójába szorítani! Ma itt az ő napjuk…

Hajnalodott.

A hegyek felől nyúlós, nedves pára ereszkedett le, a napkelte még messze volt. Sorba álltak a kondér körül, bádogedényekkel, mogorván, kábultan.

Tiguer, egy vörös bajszú káplár végignézte a sort. Néha oldalba döfte egyiket-másikat.

– Gyerünk, gyerünk… Aki kész, az menjen tovább!

Ez a káplár, gömbölyű, alacsony homlokával, bütykös kezével a megtestesült, bornírt közöny volt. Nem kegyetlenkedett pusztán a kínokozás vágyáért, de szánalmat sem érzett.

Megjelent Magiron, az őrmester. Álmos volt és morózus. Valaki éppen elejtette a csajkát, a híg lé szétfolyt.

– Csak tovább! Gyerünk!… Mars, te disznó! Nincs kétszer kávé!

A nap már feljött… Harsogó bíbor-, majd sárga színek szétterülésével tágult a fény egyre hatalmasabban. Az őrmester Fécamp felé sandított. Jól tudta, hogy most itt az ő ideje… Nom

du nom!... Majd megmutatja ennek, hogy ki sikkasztott a Bastille ostrománál...

– Vigyázz! – kiáltotta az őrmester. – Indulás!... Hé! Zárkózz, mert gúzsba köttetlek!

Magiron katonásdit játszott ezekkel a nyomorultakkal. Csapatszolgálatra éhes, félreállított altiszti ambícióit kegyetlenül kiélte a lézengő roncsok kimondhatatlan alárendeltségén.

Itt nem szabályozta előírás a szigor határát, itt részvétre és humanizmusra jogosult igényüket eljátszották a rabok, és senki sem ellenőrizte a bánásmódot. Mennél rosszabb, annál jobb.

Külön szenvedés volt fedezni, zárkózni, homorítani és kilépni, ha az őrmester kívánta.

A katonai szokások, fegyelmezett mozdulatok, redukált életigények elviselhetetlen, megalázó szenvedést jelentettek olyan embereknél, akiket bezártak ide az afrikai büntetőtáborba. A Szudán-Szahara közötti műút, amit építettek, nem hozott számukra elismerést, dicsőséget, jobb közlekedést és eredményt. Minek hát az igazi, megbecsült katona irigyelt sorsával kigúnyolni őket, ha már sorsuk úgy akarta, hogy bűnös csillagzat alatt szülessenek? Itt, a Coin de l'Enferben, nem a kőtörés volt a legrosszabb, hanem a „zárkózás", a „csatlakozás" és mindaz, ami a hozzá való tartalom nélkül, meddőségénél fogva halálosan ostoba műveletnek tűnt előttük, és emlékeztette az erőd megbélyegzettjeit a boldog megbecsültek társadalmára, ahol katonák lehettek, mert tisztelték őket.

Berlac tiszthelyettes jött sietve. Ez meglepő volt. Nem szokott egyébként ilyenkor intézkedni.

Keményen járt feszülő egyenruhájában, és gőgös arckifejezéssel leverte a hamut a cigarettájáról. Közben az egyik szemöldökét magasabbra vonta. Hűvös tenorhangon intézkedett.

– Magiron!

– Oui, mon adjudant...

– A hatvanhármas kivonult munkára? – kérdezte élesen. – Ezt az embert különös elővigyázattal kezelje. Hogy miért… ez, ez… hadititok… felsőbb ügy… Vigyázni kell, hogy életben maradjon.

– Oui, mon adjudant!

– És nyissa ki jól a szemét. Gyanús tüneteket tapasztalunk újabban az erődben.

Az utolsó mondat csak nagyképűség volt. De Magiron még sokáig tűnődött felette.

Berlac sarkon fordult, és továbbment.

Mi lehet ezzel a 63-assal? És miféle gyanús „tünetek" lehetségesek itt az erődben? Szamárság.

Ebben a pillanatban lövés dörrent valahonnan, és utána alarm…

2.

A harmadik merénylet volt egy éven belül Magiron ellen… és a tettesnek semmi nyoma.

Alarm!

A kapitány álmosan felugrott az iroda bőrkanapéjáról. Gépiesen a zubbonyába bújt, azután ásítva felcsatolta a kardját.

– Berlac! – kiáltotta idegesen.

És jött a tiszthelyettes.

Önérzetes, de szolgálatkész embert jellemzett az arckifejezéssel, ahogy sietve jött, és egy dobbanással megállt feszesen a küszöbön.

Berlac szép férfi volt. Klasszikus arcéle, magas homloka és arányos, kisportolt alakja festői összhatással érvényesültek a kissé túl díszes tiszthelyettesi egyenruhában. De lerontotta a kedvező összhatást az, hogy pózolt.

Annyira tudatában volt előnyös külsejének, mint némely másodrangú szerepkörre kárhoztatott vidéki drámai hős, aki hosszas edzéssel tölti az idejét csak azért, hogy az egyik szemöldökét a másiktól függetlenül akár órákig is felvont

állapotba rögzíthesse, amikor Metternichet alakítja, nem is szólva Mefisztóról a *Faust* című drámai műben. Jelenleg olyan feszesen állt, mint a legalázatosabb baka, homlokán három szomorú, de férfias redő látszott, és várakozó érdeklődéssel nézett Sirone-ra.

A kapitány nem szerette az ilyen magatartást.

– Idefigyeljen, Berlac... Ne rángassa magát állandóan ilyen ficamodott glédába! Nom du nom... A francia altiszt kemény katona, de nem lakáj, és nem is viselkedik úgy, mint valami túlbuzgó újonc.

A tiszthelyettes tűzvörös lett. És a megalázott stréber halálos szégyenérzetének hideg gyűlölete áradt szét a mellkasában.

– Jelentést!

Berlac bokája ismét összekoccant.

– Mintegy hét perccel ezelőtt, amikor a foglyok a munkahelyükre igyekeztek...

– Röviden kérem! Minek ez a drámai nagyképűség? Berlac krákogott. Fájó megalázottságától mindig berekedt egy másodpercre.

– Ismét merénylet történt Magiron őrmester ellen...

– A harmadik már... Hogy az a... Jöjjön! Ligert készítsen jegyzőkönyvet.

Megkezdődött a vizsgálat.

A kórház melletti mosókonyhából adták le a lövést. Ez kétségtelen volt. Az ablak mellett, a földön, kis rézhüvely hevert...

A kórházépületben folytatták a vizsgálatot. Nagyon meleg volt, tehát a kapitány sietett. És mert a tiszti jó ízlése tiltotta, hogy vizsgálat közben pálinkát igyék, még idegesebb volt, még türelmetlenebb, és bosszantotta Libourne nagyképű aprólékossága, aki noteszébe jegyezgetett, és úgy járt körbe, fontoskodva, mint egy regényből közismert mesterdetektív.

– Szóval... – mondta sietve a kapitány – innen nincs kijárás az udvar felé... phű... Hol a csudában van Vigoin?

– Ki az? – kérdezte Minkiew doktor, aki azonmód, ahogy felverték álmából, egy női selyemkimonóban és szalmapapucsban kísérte végig a vizsgálatot. Ha csak tehette, ezt a vörös és arany színekkel kikopott, piszkos, szakadt női pongyolát viselte egyenruha helyett. Néha sűrűn pislogott, vagy időnként a jobb vállát felrántotta.

– Screbin pótlására jött, mint a parancsnok helyettese – mondta Sirone kissé fájdalmas gúnnyal, és furcsán mosolygott. – Rangidős vagyok, de ő a helyettes parancsnok.

– Gouillaume is elmaradt – szólt a doktor. – De hát mit kell annyit vizsgálni? Úgysem értünk hozzá.

Elővett egy üveget, és jót húzott belőle.

– Akarsz? – kínálta a kapitányt.

– Ne... nem iszom most – felelte dühösen Sirone. – Mondd... ez a Gouillaume... hm... nem tetszik nekem...

– Kutya baja! – legyintett Minkiew. – Maláriás rohama volt. Na, gyerünk tovább, elázik valamennyi bélyegem.

Egy türelmetlen lépést tett, amitől szétnyílt a rikító színű, igen piszkos selyempongyola mindkét szárnya, és így nyilvánvalóvá lett, hogy a doktor nem lehetne hirdetője az ókorban oly magas színvonalon álló, hedonista kultusznak, amely az erő és szépség közös kiterjedésében látta eszményinek a férfit. Minkiew doktor alakját igen mostoha elbánásban részesítette az alkotó természet. A doktor azonban nem látszott levertnek ezért, és egy higgadt mozdulattal jobbról balra vagy balról jobbra csapva a kimonót a dereka köré, napirendre tért elárult testhibái felett. Arcát egy torzképrajzoló is tervezhette volna. Különösen csúfolódó kifejezést operált rá egy robbanás. Ezernyi puskaporszem perforálta örökre a bőrét, lepörkölte a fél szemöldökét és apró, fekete sörtebajusza egy részét. Termete alacsony, csámpás, csontos volt.

– Ligert! – kiabálta Libourne, de az írnok nem jelentkezett.

Amikor még a távoli mosókonyhából a bizottság továbbment, Gouillaume nem követte a többieket, hanem megfordult tétován, és Ligert-re pillantott, akinek egy darab kenyér a fogai közül a homlokához kunkorodott, miközben két kezével a jegyzeteket kapkodta össze gyorsan.

– Írnok... – hebegte Gouillaume – À... moi!...

Az írnok egy régi katona ösztönszerű mozdulatával feszes kiállásba rezzent, szinte egy időben a vezényszóval.

– Azt hiszed... hogy megbolondultam?... Hát figyelj! Te Ligert írnok vagy... – lihegte a tiszt. – Három évvel ezelőtt, amikor én jöttem... vérhasban... voltál... Láthatod: a memóriámat... Itt... nincs... hiba... Ez olyan, mint az irányzék viszonya... a löveghez... ha pontos volt... az állítás... akkor... a találat is az...

Ligert megszokta e helyen, hogy felettesei időnként érthetetlen dolgokat közölnek vele, ezért nem csodálkozott, és köteles figyelemmel hallgatta a lomha, sok levegővel telített, erőtlen szóáradatot.

– Egyet jegyezz meg... az én bátyám Jerome... százados... ő is tüzér volt. Ez családi... Az apám Sedánnál... Jerome bátyám Verdunnél... és rólam Rheimsnél megemlékeztek a napiparancsban, hogy: „...Gouillaume őrvezető halált megvető elszántsággal...” Itt aztán ne beszéljen senki... Mert a legjobb... bajtársak hulláival fedeztük magunkat...

Lihegve, kifulladtan megállt. És Ligert úgy érezte, hogy szólnia illik ennyi nagyszerű, bizalmas közlésre.

– Igazán csodálatos, amit főhadnagy úr, valamint kedves atyja, továbbá tisztelt fivére tettek. Egy rokonomtól tudom, hogy Verdunnél komoly harc volt.

– Tessék megjegyezni – hadonászott újra suttogva és mégis harsányan –, mi... ott voltunk a poszton!... Verdun, Rheims... és a Marne... Mert Marne-nál is belém lőttek... Hát most coki! – lihegve leroskadt. – A golyó nem tud beszélni, csak fáj... És

viharos napokon… úgy jajgat a húsban… Hogy meg kell veszni tőle…

– Az nagyon is igaz kijelentés – helyeselt Ligert –, hogy a golyó fáj. Különösen, ha a seb mérgezése megszepszisedik. Az többnyire általános.

Gouillaume az ajtóig ténfergett. Erősen őszülő, hosszú haja szerteállt, és fonnyadt arcát életre sóvárgó kifejezéssel a nap felé emelte:

– Te… hallgass… ide most… – kezdte újból lecsillapulva a hadi emlékek részegségéből. – Nemcsak az a vér… van… ami a harctéren hullik… Van atavisztikus… apai vérörökség… Ez egy expresszvonat… Kártyaszenvedélyek fűtötték a vonatot… és így rossz… rossz váltóra futott… Nem volt hamis… csak rossz… És akkor… berobbant az életembe… Evelyn… Mert berobbanás volt, ahogy ez a nő jött… – remegő térddel egy székre ereszkedett, és jobb tenyerét a mellére szorította, baljával megtámasztotta leboruló homlokát az asztal felett… – Úgyszólván az apa vérségének eugenikai nyaktilója kivégzett… egy nőért… és váltó is jött… akkor Toulonban…

„Az apját kivégezték egy nő miatt, és ezért leváltották szegényt touloni ezredétől. Ennyi világos” – gondolta Ligert, de csak ezt mondta, hogy:

– Tessék csukamájolajat szedni. Egy reumás nagynéném újjászületett tőle. Főhadnagy úr is igen reumás, ami vérszegénységet idéz…

– Figyelj, Ligert… Nagy titok, amit elárulok: Jerome bátyám százados volt. Evelyn berobbanása idején… És… mostanában felfénylett… bennem… Ha kín és magány… találkoznak… egy arra hivatott ember sorsában… akkor az nagy igazságokat revelál a világnak… Jerome megúszta… most tartozik… nekem. A vér parancsát… az én bűnöm árán elkerülte. Ez nagy dolog! Nagy… Ez… ez… – lihegve csapkodta az asztalt. – Itt nincs semmi kétség! Itt mindenkinek kusti!… Én ebben megkapaszkodtam… Itt, a sír

szélén! Helyette bennem fizetett az apai bűn… a kártya… a nő… a szórakozás…

– Ezt… helyesen tette főhadnagy úr, habár, szerintem jobb, ha egy apa nem jár szórakozni…

Gouillaume nem látta az írnokot. Csak beszélt:

– …És Jerome is tudja ezt… és ha ezredes lesz… rövidesen… ő majd visszarendel… Ez egzakt és… biztos stratégia. Jó lesz megtanulni!

– Ligert! Hol a csodában mászkál? – kiáltotta Libourne, és jött is már ingerülten.

– A főhadnagy úr stratégiára oktatott – jelentette az írnok.

3.

Visszatértek a többiek is. Eredmény: nulla. Egy csomó céltalan kihallgatás. A kapitány dühösen az asztalra csapott…

– Mégiscsak hallatlan! Ez a harmadik merénylet az őrmester ellen, és a vizsgálat semmit sem képes felderíteni.

– Azt hiszem – szólt Minkiew doktor a két kimonószárny egy gyors átcsoportosításával –, szólni kellene az őrmesternek, hogy legyen kíméletesebb a foglyokhoz.

– Ez más kérdés! – mondta határozottan Libourne. – Az őrmester cselekedetei semmi esetre sem tehetik indokolttá az orgyilkosság bűnét!

– Mikor történt az első merénylet? – kérdezte Sirone.

Berlac feszesen állt:

– Az elmúlt évben, mint azt megállapította a vizsgálati jegyzőkönyvbe foglalt…

– Beszéljen röviden! – kiáltotta a kapitány és idegesen az asztalra csapott. – Mikor történt?

– Ta…valy… – hebegte lángvörös arccal Berlac. – Április ötödikén történt…

Most Gouillaume, aki eddig mereven nézte a kilincset, felállt. Az arcáról verejték csurgott, és undok karbolbűz terjedt az amúgy is penészlő falú helyiségben.

– Azt hiszem – kezdte lassan –, hogy nincs rám szükség… Nekem most vigyáznom kell magamra…

– Nem ártana, ha megmondanád a véleményedet az ügyről – mondta Minkiew doktor, és eléje állt, hogy jobban lássa az arcát.

– A véleményem? – kérdezte, és a magánhangzói kissé elnyúltak. – A véle…ményem az, hogy profilaktusan kell… illetve úgy, mint a fertőtlenítést, tehát az okát izolálni… vagyis, mint ahogy például… amikor engem ideküldtek, elasztikus… fiatal erőkkel… ebbe a verembe… mert ez verem, kérlek…

– Most menj pihenni.

– Mi?… – lihegve ránézett. – Ha nem… hallgattok végig, kérlek alássan… akkor igazán…

– Gyerünk tovább! – szólt közbe Libourne türelmetlenül.

– Várjatok… Csak egy pillanat… – lihegte. – Ez fontos… ezt még meg kell mondanom… A pszichikai erő… az a pont, ahol… a lelki alvilág morbid ördögei… megtörnek…

– Mintha megzavarodott volna – mondta Libourne, amikor kiértek.

– Ugyan! – legyintett Minkiew doktor, és úgy hatott a pongyolában, mint akit egy gonosz dzsinn nővé varázsolt, de valami hiba következtében csak félig sikerült a mutatvány. – Ez az éghajlat oxidálja az idegrendszert, de Gouillaume-nál nincs hiba. Neuraszténiás.

Minkiew szivarra gyújtott, amitől még sokkal nyugtalanítóbb külső megjelenése lett.

– Hol az ördögben van Vigoin főhadnagy? – nézelődött jobbra-balra Sirone.

Talán nem ilyen felületes az érdeklődése, ha e pillanatban meglátja, hogy Ligert egy szertehullott jegyzőkönyvet mutat Minkiewnak.

– Tessék nézni… ezredorvos úr… ez a vörös nedvesség vér?
Minkiew elsápadt, és kivette a kezéből.
– Ezredorvos úrnak szakmája, tehát tudja. Vér ez?
– Nem! – felelte kurtán. – Vörösbor! És jól tartsa a száját erről, érti?
A véres noteszen ez állt:

VIGOIN

Az udvaron egykedvűen folyt a vizsgálat.

4.

Sirone csuromvizesen a törzsépülethez sietett. A kapuban váratlanul Berlac toppant eléje.
– Engedelmével… ha szabad szóla…nom… kapitány úr… azt hiszem, ön félreismeri a képességeimet.
– Miii?… Beszéljen értelmesebben, Berlac… Phű…
A nap égetően tűzött már, mert lomha iramban, mint valami sárga, vén pók, fokonként magasabbra kapaszkodott az égen.
– Engedelmével, kapitány úr…
– Ne mondja folyton, hogy „engedelmével” – szólt rá türelmetlenül, és aggódva érezte, hogy semmi sem indokolja ellenszenvét, amellyel iszonyú ingerültségében minden alkalommal éppen a hiúságában korbácsolja vérig ezt a túlbuzgó alakot. – Mit akar, kérem? Mondja ki egyszerre, ahelyett hogy cifrázza.
Kínban elmesélte, bár jól tudta, hogy végképp nevetséges ostobasággá torzult a mondata:
– Kapitány úr, nem a képességeimet ítéli… illetve, ahogy kapitány úr megítél, az nem fedi való képességeimet, és…
– Ugyan kérem! Miféle ostobaságok ezek? – kérdezte legyintve. – Azzal törődjék, amit mondtam! A hatvanhármassal bánjanak keményen, de életben maradjon, mert maguk sem élik túl, ha

elpusztítják. Különben intézkedjék, hogy ez a fogoly azonnal kihallgatásra jelentkezzék! Rompez!

És otthagyta. Fél perce sem távozhatott a kapitány, amikor futva érkezett a vörös bajuszú káplár, és lihegve jelentette Berlacnak:

– Az őrmester úr... előreküldött!... Nem tehetünk róla. Tessék elhinni! Későn jött a parancs.

– Mi történt? – A... az őrök... agyonverték... a hatvanhármast!

Tizenötödik fejezet

1.

A halott igazság csontkeze kinyúlt a sírból. És most már hiába volt minden.

Rohant a végzet!

Este hét órakor Libourne elvégezte ellenőrző körútját, mint az egyetlen tiszt, aki lábon volt az erődben.

Gouillaume csontsoványan, bágyadtan feküdt az ágyán. Sirone súlyos malériarohamán kívül májbajával is nehéz állapotba került.

– Szabadságoltatni kell magadat – mondta Minkiew, akit csillapítókért sűrűn felkeresett. – Sürgős klímaváltozásra van szükséged.

– Ördögöt… Egy kiadósabb roham, és az elintézés sima, végleges… Mit kell szabadságolás? – reszkető ajkai között összekoccant sűrűn a két fogsor.

– Az ilyen májbaj gyorsan visszafejlődik, és a malériáról tudjuk, hogy nem halálos ellenfél – magyarázta Minkiew, és sűrű szájrándítások közben csipegette apró sörtebajuszát. Piszkos pongyolájában volt, amelyre időközben Ligert egy csatot szerzett a „műszaki osztagtól”. A csat voltaképpen transzformátorszekrényekben kellett valamihez, de egész jól festett a pongyolán. A pongyola ölében bélyegek kedvéért kivágott borítékok feküdtek, és beszéd közben ezeket rendezgette.

– Sok jó bélyegem van – magyarázta örömmel. – A merényletügyek nagy levelezést indítanak el az ezredparancsnoksággal. A bűnjelek és egyéb súlyos küldemények még nagy címleteket is jelentenek.

A filatelistáknak azzal az önző, lázas örömével magyarázott, amely a gyűjtőszenvedély hevében élet és halál fontosságú leveleknél sem törődik mással, mint a bélyeggel.

Később megérkezett Berlac, aki egy osztaggal bekapcsolódott a sivatagban folyó manőverekbe, és naponta felderítő portyázást végzett Szudánban.

– Minden rendben van – jelentett Ligert. – A vérhasjárvány újra elkezdődött, és forraltatjuk a szivattyú vizét, mert a repedt csőbe beszüremlő szennyvíz mind az egészségnek, mind a szivattyúnak ártalmára van. Létszám a rendes, bár a hetes őr zsoldját már nem utaltattam, mert nincs pulzusa neki, és megszepszisedett, ami általános. Továbbá a konyha két I-es kosztra utalványt követel, amit *ideiglenes* megjegyzéssel továbbítottam.

És csuklott.

Ekkor jött az őrparancsnok, Tiguer káplár.

– Tiszthelyettes úr... egy hölgy van itt – mondta csodálkozva.

– Öreg?

– Nem.

– Vöröskereszt?

– Olyasféle, bár nem csúnya.

– Szóval mit akar itt?

– Engedélye van!

Berlac sürgősen lehúzogatta a zubbonya szegélyét, mutatóujja végigfutott belül, a gallér mentén, és kissé teleszívta a mellkasát, amitől erősen feljavult a kiállása.

Odalent a kapuban kis híján hanyatt esett: gyönyörű nő állt egy katonai autó mellett.

– Colette de Cheyne vagyok. A főhadiszállásról érkezem, külön igazolással.

És átadta az írását, mellyel igazolta, hogy Colette de Cheyne engedélyt kapott nagybeteg vőlegényének, Sirone kapitánynak meglátogatására Bahr El Szudánban.

Aláírás: André Sur Lagrande de Cheyne táborszernagy, a katonai sajtóiroda parancsnoka.

Ez a hölgy volt az oka annak, hogy másnap a 63-as elítéltet lehozták a Pokoltetőről. És ez a hölgy volt az oka, hogy az igazság gátak közé szorított, gyenge, apró erecskéje felduzzadt, áttörte zsilipeit, félelmes szökőárral pusztított, rombolt, hömpölygött, minden gigantikus hazugságtorlaszon átcsapva félelmetes hullámaival.

2.

Délután négy órakor az őrség körülfogta a felvonót.

– En joue!... – vezényelte Magiron.

Aki engedély nélkül lejön, azt nyomban agyonlövik.

Megérkezett Fécamp. A *Csontbrigád* katonáinak visszataszító, sivár külseje még nem rakódott rá. De már apró nyomokban itt is, ott is feltűnt valami idegenszerű, a soványságában, mozgásában valami állati jelleg.

Az emberi környezetbe került ragadozó támadásra kész riadtságával lépett ki a felvonóból.

Döbbenten állt az őrség. Nézték az embert, aki a *Csontbrigád*-tól jön, és *mindent tud...*

– Figyeljen – mondta az őrmester –, a kapitány urat meglátogatta a menyasszonya. És magával akar beszélni. Érti?

Nem szólt semmit. Vállat vont.

A beteg kapitány és Colette de Cheyne között ezalatt a következő párbeszéd folyt le. A kapitány már csak árnyéknak látszott az ágyban, elterülve súlyos bágyadtságában, ernyedten hunyódó szemhéjjal.

– Nem bánom, Colette. Csak vigyázzon... Ez az ember nem látszik rideg rablógyilkosnak... a lénye finomabb... szóval... veszélyesen ravasz... Kár, hogy... áruló... Egy ember volt itt, aki

kedves fiúnak látszott… de… ha nem is hinné rideg gyilkosnak… gondoljon arra… hogy mégis… kétségtelen, ő sem tagadja: az!

– Majd meglátom… Beszélni fogok vele előbb…

És ment… A fogoly már várta.

Colette belépett az irodába.

Múltak a percek. Az orvosságszagú forróságban zsongtak a legyek.

Öt perc múlva visszajött a lány.

Nagyon sápadt volt.

– Beszéltem vele – mondta halkan.

A kapitány nem szólt. Várt. Végül megkérdezte Colette-et:

– Min töpreng, kérem?

– Nem értem, miért mondta, hogy ez az ember nem látszik rideg rablógyilkosnak? – és megborzadt…

3.

A 63-as fogoly és látogatója között így folyt le a beszélgetés:

Colette belépett az irodába. A sovány, villogó szemű, beesett arcú fogoly közömbösen állt. „Mintha kővé száradt gumiból lenne a feje. Panoptikumban látni ilyent” – gondolta a leány.

– Uram… Én Colette de Cheyne vagyok. Engedélyt kaptam arra, hogy beszéljek magával.

Kissé rekedtes, színtelen hang felelt, előírásszerűen:

– A hatvanhármas elítélt vagyok, nevem Henry Fécamp. A haditörvényszék ítélt halálra, mert…

– Ne folytassa… Én magánbeszélgetésre kérettem.

Nem felelt.

– Dohányzik?

– Igen.

– Tessék.

– Köszönöm.

Mint valami gép. A szeme üres tekintettel figyelte a nőt.

– Parancsoljon velem.

„Olyan a hangja, mint a kő” – gondolta Colette.

– A lehetetlent kíséreltem meg, amikor idejöttem. A legkitűnőbb rendőrök hiába kérdeztek, és hiába kutattak. Kecsegtették jobb sorssal, sikertelenül próbálták megtörni kínszenvedéssel. Szép szó, erőszak nem használt! És most egy lány áll itt, ígéret, hatalom híján; egy lány, akinek beteg a vőlegénye, és szeretné Párizsban ápolni, szeretne boldog lenni, és tudja, hogy ez csak magától függ…

Fécamp nézte a látogatót. Kissé nyitva volt a szája. Ezt már lassanként kezdte megszokni ott fenn.

Semmit sem érzett a leány szavaira. A Völgy beszélt. A sivatagban ügető éhes hiénák bántó kacagása vibrált a torkában, és kis híján feltört.

Melodrámát hallgat itt. A Hiénák kórusa után.

Hiszen, ha még lélek volna benne, bármiféle formában. „De kedves kisleány – felelte magában – itt belül, a mellkasban… valami száraz, zsugorodott bőrdarab van csak… Egy jó, zsíros, félig lerágott csont, egy ital víz, vagy ilyesmi talán… De szó?”

Miféle ostobaság ez? Miféle távoli romantikája Párizs kiskereskedői műízlésének?

Colette önkéntelenül hátralépett. Pedig a férfi meg sem mozdult.

– Miért nem felel?

– Mire?

– Hogy… hol a táska a katonai iratokkal?…

Színtelen hang, halott szem, fáradt, semmilyen arc. Egy törött gramofon váza: hangot ad, ha felhúzzák, de nem zenei értelemben. Csak a kopott szerkezet zörög bántóan. Elnézett a lány feje felett a messzeségbe. Fárasztotta a lány céltalan szenvedése.

– Ha… August megtudja, hogy hol a táska… Akkor szabadon bocsátják… Illetve, áthelyezik…

– Mi hasznom van abból, ami másnak jó? – kérdezte Fécamp vállat vonva.

A leánynak fájt ez az undok közöny.

– Önnek volt anyja, Monsieur Fécamp?

– Igen.

Ezt is csak úgy mondta, mintha egy pléht megkarcolnának. Anya! A leány azt hitte, ez mindenkinél kihoz valamit az érzelmek sivársága mögül.

– És nem szerette?

– Szerettem. De miért fontos ez? Most nem szeretem.

De ezt már kissé nyugtalanabb hangon mondta, mert váratlanul eszébe jutott az anyja… A besançoni kis temető alázatos fűzfái alatt… Egy finom, ősz asszony…

– Nem hiszek ilyesmiben – mondta gyorsan.

– Volt… önnek barátja?

Most megváltozott az arca. Szürke lett. Olyan hirtelen múlt el minden emberi kifejezés nyoma, mint ahogy kihunynak a lámpák egy színház utolsó nézője mögött. És olyan sebesen elmerült képzeletében az ősz asszony, a besançoni temető alázatos fűzeivel együtt… Helyében megjelent A Vak, Akinek Lámpája Van és az Őrvezető, Akinek Szíja Van!

És ő maga, Akinek Barátja Volt: Carew!

– Barátom? Igen!… Volt!

Ez a szó koppant. *Fej!* A lány rámeredt.

– Mondja! Mit kívánna, ha nyomban teljesülhetne minden… óhaja?

– Még egy cigarettát.

Colette gyorsan átadott egy marékkal.

– Mást… nem?

– Enni… Egy falat húsnak, egy ital víznek nagyobb az értéke, mint az egésznek, amit elmondott. Hogy mit kívánna egy ember, ha ember is lenne, azt nem tudom.

– Nem akar jót tenni?

– Nem. Minek? A jó, az csak fölösleges rossz az ember életében. Babonás egyének hiúsági szertartása.

– Nem igaz! Akiben keserűség van, annak fáj a szíve! – kiáltotta élesen, vádlón a leány.

– Nincs szívem.

– Ami nincsen, az nem fáj!

– Fordítva: ami fáj, az nincsen! És bennem az ember fáj!

– Hogy fájhat a semmi?...

– A beteg szervezetet az egészség hiánya kínozza. A beteg lélekben a lélek hiánya fáj.

Colette hosszan és kutatva nézte, mintha pillantásával át akarná szúrni a fogoly tekintetét, hogy egészen a lénye mögé hatoljon. Azután gyorsan otthagyta...

4.

A 63-ast nem küldték vissza a *Csontbrigád*-hoz. Irodába került, Ligert mellé. Colette de Cheyne akarta így, és a kapitány ráállt.

Fécamp azt is közömbösen vette tudomásul, hogy jobb dolga lett. Ami gyötörte, az már régen nem a meleg, a rossz élelmezés, a test kínja. Carew! Ez fájt. Hogy nem fojthatta meg! Így ült az irodában...

Nem bírt az eléje tett munkával törődni. Ki kell jutni innen! Ki! Ki! Mindenáron!

– Halló! Fécamp! Itt a zsoldlista! Töltse ki pontosan a mai létszám szerint – mondta Ligert, egy kenyérdarabot rágva.

– Igenis.

– A bélyegeket szedje le az ezredorvos úrnak. Gyűjti az ilyeneket. Mert itt mindenki beteg lesz az éghajlattól. Sokszor én is úgy érzem, hogy végül gyűjteni fogok. Tud maga leltárt készíteni?

– Mifélét?

– Összeírni darabszám mindent. Három rubrika van: *Berendezés, Felszerelés, Hiány*. Itt a hét évvel ezelőtti leltár, abból látja a hiányt.

A két piros szék a hadnagy úr tulajdona.

És írt és írt és számolt, és nem közeledett a leszámolás napja, és ebbe bele kellett halni.

Estére befejezte a munkát, és fáradtan ült. Mit lehet tenni itt? Sóhajt hallott a háta megett. Sirone kapitány állt az ajtóban.

Felugrott vigyázzállásba.

– Na, maga disznó – mondta a sárga, beesett arcú tiszt csendesen, és nekitámaszkodott a félfának, mert aznap kelt fel az ágyból. – Most jó?... Mi?

– Igenis!

– Köszönje ezt Colette-nek, aki részvéttel volt maga iránt.

Fécamp nevetett magában. Azt hiszik, hogy ilyen gyerekes csellel túljárhatnak az eszén.

Elefántszelídítés!

A fogoly elefántot egy verembe csalják, éheztetik, kínozzák, azután jön valaki, akit eddig nem látott, és eteti, simogatja, ápolja. Ennek hűséges barátja lesz a vadállat.

De ő nem elefánt, hanem Hiéna!

– Nem tudom, mi oka volt erre Colette-nek – folytatta a kapitány. – Én megmondtam neki előre, hogy maga egy disznó. Nem hitte. Érti?

– Igenis.

– Maga gonosz és pimasz volt. És mégis könnyített a sorsán. Ostobaság.

Lihegett. De csak az orrán át. Nem Hiéna módra.

– Te disznó... – elfulladt, és hátradőlt. Nagyon gyenge volt még. – Miattad halok meg... És sohasem látom a Campanilét... a Corso Umbertót... és... a római... tavernákat, ahol olyan jó a vörösbor.

És halkan fütyülte a *Santa Luciá*-t.

– Ha megmondanád, hol van... a táska... Akkor én mehetnék Északra... És Merán... vagy... igen, Santa Margaretha szigete, ahol annyi virág van... meggyógyítana... Na jó... te disznó. Ez rendben volna, a fene egye meg... Elpatkolok érted...

Fáradt mozdulattal legyintett, hogy a dúsan döngő légyraj szétrebbent. A karosszék ócska bőrszaga uralta a légkör változatosan pállott összetételét. Néhány moszkitó döngött, és behallatszott kintről egy vízcsap harsogása. Valamilyen edénnyel csörömpöltek.

– Te… hát… nincs meleged?

– A Pokoltetőn voltam, mon commandant.

– Igen… igaz… A *Csontbrigád*-nál… Ott te vagy a brigadéros… – nagy, lapos tenyerével az asztalra csapott hirtelen. – Káplár!

Az altiszt belépett.

– Pálinkát! – végigmérte siralmas arccal a 63-ast.

– Te disznó… Én most leülök itten inni. Megvert a sorsom teveled.

Egy előrehanyatló hajcsomó végén nagy verejtékcsepp jelent meg.

– Igyál!

Az első pohár után kissé kimelegedett Sirone arca. A szemei, mint a sivatag napégette sziklája, sárgásan fénylettek.

– Na!… Hát én megengedem neked, te áruló, hogy beszélgess velem. Tessék… Csak úgy, mintha te is éppolyan rendes ember lennél, mint bármelyik rablógyilkos itt a táborban…

A megvetés korbácsütése éles csípéssel végigvágott a lélekre tapadó kérgen, és a száradt hiénabőr felrepedezett tőle Fécamp közönyén.

„Carew” – gondolta a 63-as csikorduló foggal.

– Nem hallod? Beszélgetni akarok! – kiáltotta szinte siránkozva a kapitány. – Nem járom némán a haláltáncot! A kutyakeservit!

Sípolva húzta a levegőt gyulladt hörgőibe. Azután rettenetesen köhögött, és az arca lila színű lett.

– Beszélj, mert rád öntöm a pálinkát – szólt hörögve.

– Nincs témám, kapitány úr…

– Mid nincs?… Te! Úgy mondd, hogy nincs mondókád! Ha már el kell tűrni a gyalázatot, hogy te szintén savoyai vagy!

Most már több pohárral is ivott, és halkan dúdolt. Zubbonyát beszemetelte hamuval és dohányszálakkal. Megnyálazta a papír szélét, rágyújtott, és szippantott belőle, hogy a pernyeszálak és a cigaretta megszenesedő szegélye széthullott a felfénylő parázs körül.

Töltött, kiitta, és fanyar arccal dobta el a cigarettát.

– Te… áruló, idehallgass… Volt neked olyan szeretőd, aki miatt eladtad volna az üdvösségedet is?

Furcsa, bágyadt mosollyal bámult egy lószagú pokrócot a fiókos szekrényen.

– August!…

– Colette állt a küszöbön.

– Hogy mer pálinkát inni? És cigarettázik! Megígérte, hogy rendesen fog élni…

– Azt meg is tartanám, Colette… – felelte a kapitány reménytelen siránkozással. – De rendesen meghalni olyan rossz… Miért kívánja?

Fécampra nézett. A leány is. Egyszerre néztek rá ketten. Vészkiáltás volt a tekintetükben:

Ember! Hát nem látod? Hát segíts, az istenért… rimánkodva kérünk! Ordítunk! Segítség! Az Isten és te még segíthettek! Mondd meg, hogy hol a táska!

Fécamp felállt. Elgondolkozva, lassan átment a szobán az ajtóig. Ott nekidőlt a félfának.

– Én nem segítek önökön – mondta csendesen, de azon a színtelen hangon, amitől a leány első alkalommal visszahőkölt.

– Ha megkerül a táska, jobb sorsa lesz.

– Nem hiszem.

– Megígérték a felettesei.

– Nem hiszem.

– Te nem hiszel… egy francia katonatisztnek?… – kiáltotta a kapitány fenyegetően, és felemelkedett.

Fécamp vigyázzba vágta magát:

– Alázatosan jelentem: én senkinek sem hiszek.
– Üljön le – kiáltotta Colette Sirone-ra. – Megígérte nekem, hogy a hatvanhármast ma vendégének tekinti!
A kapitány visszaült dörmögve. Most megértette Fécamp e különleges helyzetet. A nő ötlete volt. A „lelkére” akarnak hatni. Nevetséges!
– Jól van, te disznó... – dünnyögte a kapitány. – Hát légy privát ember és vendég. Beszélgessünk... Itt van neked is, igyál velem, te kedves magánember. Foglalj helyet nálunk... Hogy vagy alássan, és mi újság gyilkos gazéknál?... Mi?...
Öngyilkos malíciával udvariaskodott, de az is lehetséges, hogy sírógörcs környékezte.
– Tehát, kedves vendégem, gyújts rá, és mondd meg nékem, hogy miért van ez mind... ahogy te mondod! Miért élsz te, mi? – Élni azt jelenti, mint örülni, bármi áron.
A kapitány csuklott, és bólintott néhányat.
– No, ezt elérted... Sikerült. Ha ezért élsz, hát nem éltél hiába. Most mondd tovább.
– Nem rossz más, csak ami nekem fáj...
A nő előregörbült nyakkal, merően nézte. Keresett valamit a fiú tekintetében.
– Folytasd – mondta a kapitány szintén kissé hökkenten.
– A Gyenge Hiéna nem kell!
A kapitány felállt, és egészen odament Fécamp elé.
– Ez miféle előírás?
– Ez a *Csontbrigád* szolgálati szabályzata.
– Ott mi van? – kérdezte halkan Colette.
– Ott van A Nincs. Főként ott van. Virág, fű, fa, forrás nem létezik. Csak társadalom. A puszta társadalom. És ahol társadalom van, ott törvény kell, és ahol törvény van, ott feltámad az igazság... És ahol az igazság van, ott megszületik az igazságtalanság is...
– Csak... mondd tovább, hogy mi történik ott.
– Nem mondhatom... Bűn!

– Főbenjáró?
– Nem. Csak a büntetőtábor rendjének és fegyelmének kijátszása – tette hozzá kissé gúnyosan.
– Akkor beszélj nyugodtan. Tiszti szavamat adom, hogy nem veszem hivatalosan tudomásul…
Lassan, nyugodtan kezdte:
– Odafenn a *Csontbrigád*-falka már régen elpusztult volna, de az életösztön még ott is leleményes. Feljavítják ügyesen az élelmüket.
– Hogyan?
– Dögből élünk!
– Elhullott állatból?
– Emberből!
A kapitány halottfehér lett, és Colette-nek hirtelen elernyedt a térde, hogy egy székre zökkent.
– Mit mondasz… te?…
– Elhullott embereket rejtegetünk, és…
– Ne mondja! – sikoltott a leány rémülten.
– Mondd! – szólt tompán Sirone, és bizonytalan kézzel töltött. – Beszélj!
– …és a halottak napi fejadagját elosztjuk.
A kapitány felszabadult sóhajjal leült. Hát nem kannibálok! Ezt mégsem kellett megérnie. Phű!… De szörnyű volt!
– És… mi az a… jajgatás?
– A *Csontbrigád* Hiéna-kórusa összeül este. És szenved. És egy van köztük, aki büntet. Megöli az ellenséget. De hatvanfokos melegben nem dolgozik. Helyette a többi görnyed. És beléjük rúg, ha nem bírják. De ő nem dolgozik, és jóllakhat a Hiénák élelméből.
– És… ki ez a hitvány, emberi érzésből kivetkőzött, rühes barom? – kiáltotta a kapitány indulatosan.
– Én.

Az ajtófélfához dőlve rájuk meredt a szürke lárva, mozdulatlan szemmel, kíváncsian, kihívóan és érzéketlenül.

– Te!

– Igen! Kezdetben volt a Kor, azt eltiporta a Tűzmester, Aki Mindent Tud. Utána következett Volpi, A Dorong, és most nemrégen lettem én: Az Ökül, Akinek Élni Kell!

Colette merően nézte a lárvát.

– És… tudod legalább… – kérdezte a kapitány –, hogy te egy disznó vagy?

– Az vagyok. De ha ezek a rabok ott fenn emberhúst is esznek végül, nem ők a kannibálok…

Colette megnevezhetetlen, furcsa érzéssel nézte. A hazaáruló gyilkos, mint purifikátor! Kije a *Csontbrigád*, hogy így ágál miatta felhevülten?

– Elég! – kiáltott a kapitány. – Az ostoba fecsegést nem visszük túlzásba!

– Kapitány úr! A *Csontbrigád* ártatlan!

– Bolond vagy? – kérdezte hökkenten Sirone.

Colette nem tudta, hogy mi fojtogatja. Feszülten lüktetett a torka, ahogy előrehajolt:

– A *Csontbrigád* ártatlan? Fécamp nyugodtan a zsebébe nyúlt.

Azután letette Sirone elé Az Írást, Ami Nincs!

A kapitány bizonytalan kezébe fogta. Rezzent a papír.

Mire rövid fúvásokkal elolvasta az írást, egészen fakóra vált az arca.

A káplár éppen újabb italt hozott. Megdöbbent az érdes, suttogó hangtól, ahogy a kapitány szólt:

– Nem kell több ital… És kéretem Libourne főhadnagyot.

A káplár kiment.

– Mi… van a levélben? – kérdezte Colette.

– Hogy a *Csontbrigád* ártatlan.

Ezt lakonikusan mondta. Mintha férfiasan beismerné. Mintha vádolta volna őket.

Libourne jött. Magas, boltozatos homloka az egyre soványodó arc felett meredeken kiszögelt. Nagy, fényes szemét egy forradalmár fanatizmusa, egy feltaláló alkotásába vetett hitének különös, tiszta, üvegszínű, lázas fénye hevítette.

– Megbízlak, kérlek, hogy egy fontos okirattal nyomban Marokkóba indulj.

– Igenis – mondta nyugodtan, és Colette felé nézett.

– A hatvanhármas fogoly egy különös dokumentumot hozott. A *Csontbrigád* ártatlan.

– Amíg távol leszek, kérlek, hogy fusd át ezt az elgondolásomat, kapitány úr. – Sirone rémületére sűrűn benyújtott memorandumainak egyikét húzta elő a zsebéből. – Éppen az ilyen igazságtalanságok és tévedések kiküszöbölése a lényeg, és…

– Most ezt hagyjuk talán… – felelte a kapitány, és nyelt egyet. – Sokkal sürgősebb és fontosabb…

Libourne indulatosan félbeszakította:

– Hohó! Ezt most már ilyen nyíltan nem lehet!

– Mit?

– Egyszer elütöttél attól, hogy helyettes parancsnok legyek!

– Hogy érti ezt? Vigyázzon, főhadnagy úr…

– Az én elgondolásaimmal nem fogja más kiásni magát!… Mi történt az én tervezetemmel?

Colette és a fogoly különös szorongással, hökkenten álltak. A légnyomástól elsüllyedő párák szagtalan, nyomasztó füstje úszott, terjengett köröttük.

– Kapitány úr! A szolgálati szabályzat szerint az ön megkerülésével nem juttathatom a feletteseimhez a tervezeteket! Ön pedig nem volt hajlandó továbbítani őket. Tisztázzuk ezt most! Le az álarccal… – és mutatóujjával dobpergésszerűen verte az asztalt, miközben lihegve, sípolva kiáltotta: – Az orvos keveri a mérget, és ön az ördög, aki átviszi az élő lélekre… – mutatóujját már a kapitány arca előtt rázta, a szeméből kicsapó fény levetette a munkaláz alakoskodását, a ráncok engedtek merev

kifejezésükből, és nyálhabot fröcskölő, tátott szájjal üvöltött: – Nem szabadultok ki a terveimmel! Te vagy az ördög! Az egyik szemedet akarom!

Ezt megálmodta! Az Álom! Most jön a golyó! Fécamp ugrik… Colette felsikolt… Késő! A pisztoly csöve már ott áll Sirone homloka előtt…

Libourne tüzelt. Egyszer… kétszer… háromszor…

…És csütörtököt mondott a pisztoly!

– Az ördög!… A bal szemét kilövöm! Akkor nincs hatalma!… Tönkretett!…

Fécamp oldalról vetette rá magát, és az egyik karját csavarta meg két kézzel. De az őrültben félelmes erő volt, kiszabadult. A feléje rohanó kapitányra ugrott, és két kézzel torkon ragadta.

– Az egyik szemét akarom… akkor vége… – hörögte habzó szájjal.

Colette közben a retiküljéből egy gyöngyháznyelű revolvert rántott elő, és kilőtte a levegőbe mind a hat golyót…

„Alarm!”

Amikor a rohanó őrség megérkezett az irodába, szétszórva, felborultan hevert bútor, írás, és az üvöltő, sikoltozó Libourne még küzdött az őrültek hihetetlen erejével.

A teljes őrség is csak nehezen fékezte meg, és erősen összekötözve az irattárba zárták, ahonnan messze hangzott sokáig fertelmes kacagása, ordítása, tomboló dührohama, amellyel a kapitány bal szemét követelte.

5.

Minkiew doktor remegve állt piszkos pongyolájában, szalmapapucsával. Lázrohama volt éppen, és a kinin már alig hatott a szervezetére.

– Nézd meg, kérlek… – lihegte a kapitány. – Az irattárba zárták.

– Felesleges – mondta a doktor, és görcsösen összeszorította pilláit, közben megemelgette az állát. – Felesleges. Már néhány

hónapja tudom: Ligert az én parancsomra vette ki a golyót Libourne revolveréből.

– Mi?... Tudtad?

– Hogy paranoiája van. Ez a klasszikus őrület. Tipikus eset... Látszott hétről hétre, hogy mint lesz úrrá rajta.

– Miért nem szóltál?

– Minek? Hogy ideküldjenek helyette egy egészséges embert, aki szintén megőrül? Inkább egy paranoiás pusztuljon el. Ha tetszik, rendelj vizsgálatot ellenem – közömbösen vállat vont. De azután nem bírta abbahagyni, tízszer is felugrott a válla, míg végül megtágította egy ujjal a gallérját, és mintha ez szerkezeti összefüggés volna, nyugton maradt a válla.

A kapitány maga elé meredt.

– És... Gouillaume?... – kérdezte csendesen.

– Az is. Én nem hozatok helyette egészségest... Neki sincs golyó a revolverében. Nem szenved, sőt boldog. Mert egy elmebeteg még tud itt valamiben hinni.

Colette odament Minkiew-hoz, és a csúf kis ember vállára tette a kezét.

– Magát nem ismertem eddig... Azt hittem, blazírt.

– Bélyeggyűjtésre csak lelkes emberek képesek – felelte, és egy aprót hördült, azután lefelé rángatta a szája szélét.

Hallgattak.

– Nos? – kérdezte Minkiew. – Készítsek jelentést? Szállítsák el őket? Kérjünk új tiszteket a Coin de l'Enferbe?

Sirone némán állt.

A sivatagban száz és száz felriadt hiéna üvöltött. Az őrült Libourne-nak felelgettek.

– Libourne most már állandóan tombolni fog? – kérdezte a kapitány.

– Nem hiszem. Időnként majd rájön, ha eszébe jut valamiről.

– És Gouillaume?

Az álmukból felriadt legyek még döngicséltek. Az óra fáradtan tiktakolt. Minkiew elővette a zsebkendőjét, és ettől szétrepült a kihulló sok-sok mentolos cukorka.

Lehajolt, és szedegette őket.

– Gouillaume-mal nem lesz baj előreláthatólag – mondta közben. – Majd el kell húzni a szekrényt. Oda is alágurult.

Most az ablakra néztek. Nagyon messziről kántáló jajgatás kórusa hangzott, fáradt, mélabús zümmögéssé tompultan.

Minkiew, ahogy a cukrot szedegette, dermedten fülelt, négykézláb. Emelt fővel, mint egy gyanakvó eb.

A *Csontbrigád!*

– Még az éjjel jelenthetem a két esetet... – szólt, miközben felállt.

Sirone széthúzogatta az ingét.

– Ne jelents semmit, és mindenki menjen aludni!

Néhány perc múlva csend lett, és a súlyos, büdös trópusi éj kimérája bénult mozdulatlansággal nehezedett az erődre.